

DELO

glasilo KPI za slovensko narodno manjšino

T R S T - 25. julija 1986 - Leto XXXVIII. - Štev. 16. - Petnajstdnevnik - Quindicinale - Abbon. postale - Gruppo II/70 - 500 lir

Vladna kriza

Ta je pa res smešna!

Vladna kriza traja že dobre štiri tedne. Označuje jo srdit boj za čimvečje število stolov na vladi, a izredno oster je dvoboj med krščansko demokracijo in socialistično stranko za predsedniško mesto v palači Chigi. Krščanska demokracija, potem ko je izstrgala socialistom mesto predsednika republike, je šla v pravo ofenzivo, da bi se zopet pooblastila vladnega predsedstva, tako da bi svojo politično premoč nad drugimi zavezniki bolj vidno izrazila. To je glavni cilj, ki ga hoče KD doseči, če ne takoj, vsak za prihodnjo pomlad.

Demokristjani se blazno bojijo, da bi jim Craxi, v primeru, da bi ostal do pomladi 1987. leta, ne prisolil že takrat predčasnih volitev ter v tem primeru nastopil v volilni kampanji v svojstvu predsednika razpuščene vlade in s tem svoj ugled, in tudi ugled stranke, neizbežno povečal ter si osvojil večje število glasov. Zato hočejo pismeno obvezo.

Očiten znak nezaupanja, ki močno deli petorico na vladi, ima sicer globlji pomen in korenine kot bi na prvi pogled izgledalo.

Kriza, ki razjeda vladno večino ni ustavna, kakor jo hočejo določeni večinski krogi prikazati. Zanj niso krivi prosti strelci, ki so glasovali v parlamentu proti sklepom večine. Prosti strelci so le dokaz težkega stanja, ki označuje vladno, petstrankarsko življenje. Kriza je izrazito, globoko politična. Koalicija namreč nima skupnega programa. Ob vsakem važnejšem vprašanju ne najde skupnega stališča, oziroma niti izhodišča, in se raztrže. Razlike med pripadniki petorice so že tako obsežne, da so nepremostljive. Stratka je petstrankarska koalicija kot vladna sestava že segnila.

Ob teh ugotovitvah ostaja seveda odprto vprašanje, kako premostiti krizo, kako rešiti državo, se zopet oprijeti razprav v parlamentu in prispevati k temu, da zaživi politično življenje, da se izvaja ustava in da se uredijo velika odprta vprašanja, kot je želja širokih ljudskih slojev v državi.

Jelka Gerbec

Komunistična partija Italije je svoje predloge takoj izdelala in predložila političnim in družbenim silam, ustanovam ter javnosti nasploh. KPI je zavrnila možnost, da se vlada brez sprememb ponovno predstavi v parlament, kakor tudi možnost predčasnih volitev, pa tudi ponovitev stare formule.

KPI predlaga, naj se začne razprava o močnem političnem programu in naj se na tej podlagi najde čimširši spora-

zum. Šele nato naj se sestavi nova vlada, ki naj ne diskriminira komunistov, ki naj sprejme v svojo sredo tudi pripadnike KPI. Podpore od zunaj, kakor se je uresničila za časa solidarnostne vlade 1976. leta, ne morejo komunisti ponavljati. Tista izkušnja je očitno dokazala, da če se domenimo za še tako dober program, a ga ne moremo spremljati pri uresničevanju, ker nam to ni dovoljeno, če na to uresničevanje lahko gledamo le od zunaj in nam ni dana možnost preprečevanja zlorab in okrnjevanja pomembnih delov programa,

Seja občinskega sveta v Trstu

Umazano perilo

Fausto Monfalcon

Dogodki, ki so se vrstili v četrtek 24. t.m. na seji občinskega sveta, gredo krepko čez okvire normalnega političnega življenja našega mesta. Po neuspehu dogovarjanja o takoimenovani «štafeti», po kateri bi odv. Cecovini moral ponovno na mesto tržaškega župana, po propadu vseh kompromisnih rešitev, ki so jih izumili v teku neskončnih pogajanj (vec kot 4 mesece!) med petstrankarsko koalicijo na eni strani in Listo za Trst na drugi, po neuspehu vsakega političnega sporazuma torej, se je prelomila zveza KD-Lista za Trst, ki je predstavljala najbolj nazadnjaško in konzervativno vodstvo tržaškega življenja.

Na tej seji smo slišali predstavnike «melona» in koalicije, kako so se medsebojno obtoževali za resnične in tudi izmišljene krivde v nepojmljivem pranju umazanega perila pred celotno javnostjo. Dolgotrajna polemika, v kateri so bili prisotni povsem negativni elementi, intrige in podtikanja, ki dokazujejo pokvarjenost političnega življenja v

Trstu, ni mogla ne pustiti težkih posledic. Danes je jasno, da se prelom med silami koalicije in Listo ne bo mogel popraviti s kako kompromisno rešitvijo, kot je še do danes kdo upal.

Ta prelom je še očitnejši, če pogledamo rezultate volitev. KD in njeni zavezniki so volili za svojega kandidata, Franca Ricchettija, ki pa ni bil izvoljen, ker ni dobil, na tej seji zakonsko potrebne, absolutne večine. Lahko bo izvoljen na prihodnji seji, v torek 29., ko bo zadostovala relativna večina. Toda LpI, v dokazilo svoje reakcionarne in šovinistične vloge, ki se rada poslužuje najslabših metod političnega avanturizma, je v naslednjih volitvah premaknila svoj glas na svetovalca Dolcherja, da bi tako omogočila svetovalcem MSI, da bi lažje podprli njenega kandidata, kot je bilo očitno prej dogovorjeno. V tem kriznem trenutku je Lista smatrala za potrebno, da se povrne k svoji prvi ljubezni, neofašistom, ki so ji že večkrat pomagali v najtežjih trenutkih. Zaradi tega je še posebno važno, da se tej sili onemogoči udeležbo v vodstvu občine in

ni pravilno, da ta program krijemo in da na enaki ravni delimo odgovornosti z drugimi, ki so pa na vladi!

KPI je sestavila zelo pomemben program, ki predvideva ukrepe za povečanje in razvoj proizvodnje, za boj proti brezposelnosti, za demokratična jamstva in ustavno reformo, za krepko zunanjo politiko in uspešne razgovore s Sovjetsko zvezo in ZDA za svetovno pomiritev in postopno razoroževanje. Ta program je KPI že predložila predsedniku Fanfaniju ob prvi poveritvi mandata za posvetovanja in ga tudi dala v pretres javnosti. Gre za važen dokument, ki lahko postane bogata osnova za razpravo v vsej državi. Stališča KPI nudijo stvarne možnosti premostitve hude vladne krize in dajejo državljanom jamstvo za bodočnost.

Petorica pa ponavlja doslej stare propadle metode še naprej, se vrti okoli razdelitve mest, opušča poglobljanje odprtih vprašanj in odvrta predlog prednostni sestavi dobrega programa. Kakšna jamstva naj torej nudi ljudstvu in posameznim kategorijam? Kakšna jamstva nudi za rešitev posameznih vprašanj?

Po 25-ih dneh klanjanja se Craxijeva vlada misli predstaviti zopet pred parlament. Le da tokrat Craxi obljublja De Miti, da mu preda palačo Chigi v teku meseca marca. Ta je res smešna in neuporabna rešitev! Če so tako mislili premostiti krizo, zakaj niso tega storili pred štirimi tedni, ne da bi kradli toliko časa parlamentu in ljudem, ki čakajo na razne zakonske rešitve odprtih problemov?

Pravijo da izven te rešitve ostajajo le še volitve. No, res, če je vrnitev stare vlade po nekaj tednih v zbornice smešna in kvarna za ugled Italije pred notranjo in zunanjo politično javnostjo, je predlog o predčasnih volitvah naravnost škodljiv.

Takšna rešitev bi predstavljala še eno težko finančno breme za državo, ne bi spremenila položaja, če ne v malenkostih, in bi lahko le obrobno spremenila razmerja sil. Po volitvah bi se znašli na isti točki, na kateri se nahajamo te dni. Parlament ne bi mogel nadaljevati z zakonodajnim delom za več mesecev. Politično življenje ter graditev odnosov za sporazumno rešitev marsikaterega važnega in nujnega vprašanja bi zastareli.

Tudi slovensko vprašanje bi beležilo ponoven močan zastoj. To bi sicer bilo povsem v skladu z načrti petorice, ki, zgleda, namerava zaustaviti razpravo o globalnem zakonu še za dobra tri leta!

Edini, ki bi jim volilna rešitev prišla prav, so ministri, saj za dalj časa ne bi bili prisiljeni iskati finančnega kritja za nove zakone in za druge potrebe države!

Toda rešitev je v predlogih KPI, ki so vredni splošne pozornosti in so pomembni za vse sloje. Za Slovence so še posebno važni. Parlamentarna razprava o globalnem zakonu beleži hud zastoj. Vse se je ustavilo tam, kjer smo bili

aprila 1984. Se tako zanimive, potrebne in uspešne avdicije v senatu, ki smo jih prvič doživeli, niso zakonski iter za globalno zaščito. Vladna večina se je tudi v tej mandatni dobi potrudila, da ne bi razprava potekala naravno in da bi doživela ponoven zastoj.

Še zlasti krščanska demokracija se je zavzela, ne glede na številne izjave in obljube svojih prvakov na domačih tleh in v tujini. Tej stranki je pri srcu najprej njen obseg in njena teža, potem pride vse drugo. V zadnjih letih močno računa na ostanke Liste za Trst in zelo paži, da ne bi razočarala volivcev te liste. Zato se na vso paro trudi, da bi dokazala kako je pozorna na potrebe desničarjev. Zato bremza vse, kar gre v korist Slovencev, saj dobro ve, kako ostali, že močno desničarsko obarvan, del liste nasprotuje pravicam in priznanju slovenske manjšine.

Ravno tako računa na glasove nasprotnikov Slovencev drugje, nekoliko v Gorici, zelo dosti pa v videmski pokrajini. Poleg tega so ji stališča njenih republikanskih in liberalnih zaveznikov, ki popolnoma odbijajo globalni zakon,

pokrajine, tudi zaradi njene provokatorske protislovenske funkcije, ki jo bo nedvomno še okrepila v tem ponovnem snidenju s svojimi večnimi zavezniki.

Bo glasovanje prihodnji teden izvolilo manjšinski odbor in poslalo Listo v opozicijo? Ta rešitev je še najbolj verjetna. Toda ta odbor bo takoj naletel na pregrado bilance, za premostitev katere nima dovolj glasov. Niso manjkali s strani demokrščanskih in celo socialističnih predstavnikov nostalgični pozivi Listi k «občutku sodelovanja», toda izkazali so se za povsem nemogoče. LpT je v resnici potisnjena v opozicijo, tudi če bi jo nekateri radi še naprej izrabljali kot sredstvo za mešanje voda političnega življenja in nazadovanje družbenega dogajanja v Trstu. Toda pod temi pogoji nadaljno preživetje občinskega odbora, po izvolitvi župana in odbora samega, se ne more izogniti programske in upravnemu soočanju s komunisti. KPI že dolgo trdi, da je bistvene važnosti prelom sodelovanja med KD in Listo za Trst, ki je zadušilo mesto, in da je ravno tako nujno izključiti Listo iz upravljanja mesta. To se ravnokar dogaja. Sile, ki hočejo upravljati mesto in se izogniti vedno škodljivim komisarjatom, se morajo končno soočiti s KPI, odgovorno silo, ki jo sam razvoj dogodkov ponovno postavlja v središče političnega dogajanja v našem mestu.

Edino na ta način bomo lahko prišli od včerašnjega preloma do resnične politične in kulturne preusmeritve v de-

kar dobrodošla, saj ji dajejo še nove argumente za oviranje razprave o globalnem zakonu v senatu.

Premostitev krize z metodami in načrti, ki jih uporabljajo KD in njeni zavezniki, ponovitev starih oblik in poti za sestavo vlade ne dajejo nobenega jamstva za demokratično napredovanje v državi, za uspešno izvajanje ustavnih načel, zato tudi ne za globalno zaščito Slovencev.

Zato je treba najti v manjšini sami in v skupnem demokratičnem gibanju Slovencev in Italijanov še novih moči za nadaljevanje boja za slovenske pravice.

Pomemben del tega demokratičnega gibanja je KPI, ki se, z nastopi v parlamentu, z izjavami in prispevkom svojega vsedržavnega tajnika, tovariša Natte, z nenehnim političnim delom, trudi, da bi dala svoj izvirni prispevek za priznanje in zaščito Slovencev. Njen program in njeno stališče za premostitev krize, za demokratični razvoj in družbeno napredovanje v državi, sta dalekosežna perspektiva in močna opora specifičnemu prizadevanju za obstoj in razvoj slovenske manjšine v Italiji.

mokratski in napredni smeri, ki naj Trst popelje iz negibne situacije, v kateri se nahaja zadnja leta.

Tržaški komunisti delajo v tem smislu, v zavesti, da bomo ta rezultat lahko dosegli, prej ali slej, če bodo ostale demokratične in ustavne sile v našem mestu znale izveliči zaključke tragičnega obdobja, ki se je na srečo zaključil na dolgem zasedanju občinskega sveta 24. julija.

Verouk: kdo je pravzaprav zmagal?

Stojan Spetič

Pravzaprav mi je za odstotek tistih, ki so se izrekli za pouk katoliške veroizpovedi in tistih, ki tega niso storili, prav malo mar.

Edini odstotek, ki mi je ostal v spominu je tisti o izbiri deklet (saj so povečini dekleta) na slovenskem učiteljskišču, ki so se (z eno izjemo) izrekle prav vse za verouk in torej dosegle 99%. To pa zato, ker me je ob branju podatka ošinil sum, da so najbrž dekleta pomislila, da bodo nekega dne poklicana poučevati tudi katoliško veroizpoved in nočejo biti nepripravljena. To, da bi bila prav vsa, oziroma 99% globoko verna, ne verjamem, pa čeprav bi mi kdo skušal dokazati nasprotno.

Vrnimo se k bistvu. Izbira predmeta, verouka ali alternativnega pouka, naj bi bila, kot smo večkrat poudarili, pričevanje zrelosti in svobodne izbire. Torej nikakršen referendum ali prebiscit za verouk ali ne. Nasprotno, mislim, da je KPI prav ravnala in tudi skladno s svojimi statutarnimi in programskimi premisami, da ni agitirala ne za, niti proti katoliškemu verouku. Preprosto zato, ker je izbira bila stvar vesti in kulture posameznika, oziroma družine, ne pa opredeljevanje ob problemu, ki tako globoko sega v čustva in občutljivosti ljudi. Nikoli bi si torej ne dovolili instrumentalizacije rezultata, ne glede na to, da je bilo samo po sebi umevno, da se bo velika večina izrekla za dosedanji sistem. Prvič zato, ker je večina ljudi vernih (vendar o tem še kaj pozneje), predvsem pa zato, ker velja pravilo, da je stara navada železna srajca. Tudi ne gre prezreti pritiskov, ki so jih izvajali predvsem cerkveni in katoliški krogi, od papeža in škofovske konference naprej. «Brezbožni» ali laični tabor teh pritiskov ni izvajal, ker se mu je zdelo nepotrebno in ker je vso zadevo gledal skozi povsem drugačna očala. Ni šlo za plebiscit. To je preprosta ugotovitev, iz katere izhajajo vse ostale posledice. Vendar ne moremo mimo dejstva, da so določeni, imenujmo jih kar «klerikalne» kroge, skušali okoli problema izbire verouka sprožiti v šolskem sistemu v Italiji konzervativno in konfesionalno protiofenzivo. In v prvi vrsti ministrica za prosveto Falcuccijska, ki si je v tej fazi dovolila marsikaj, česar bi si minister demokratične republike ne smel privoščiti za nobeno ceno. Pomislimo samo, da je javno odrekala veljavnost razsodbi laičjskega upravnega sodišča in dajala interpretacije, ki sploh niso v njeni pristojnosti. Strogo formalno vzeto bi morali razveljaviti «izbiro» sedmega julija in napovedati novo razdelitev formularjev za opredeljevanje o verskem pouku.

Konec koncev to ni bila prava izbira, saj svobodno izbiranje predpostavlja

vsaj dve možnosti, ne pa eno pozitivno (da verouku) in drugo negativno, brez prave vsebine. Kajti vsebino alternativnega pouka bodo opredeljevali šele jeseni, po začetku šolskega leta. Objektivno so bili torej tisti, ki se niso opredelili za pouk katoliške veroizpovedi, postavljeni v drugorazredni, diskriminiran položaj. To je sicer nekoliko bolje kot prej, ko so morali otroci romati na hodnike s šolsko torbo, ker je v razredu potekal verski pouk. Vendar ni demokratična izbira, ki ti ne ponuja vsebinsko jasne in enakovredne alternative. Falcuccijska je to dobro vedela, zato je ustvarila pogoje za križarsko vojno, nekako v zdušju trditev «Comunione e liberazione», češ da je verski pouk v nevarnosti in ga je treba braniti. V resnici te nevarnosti nikoli ni bilo in še posebej je ni bilo v novem konkordatu, ki je samo uvedel nekaj več enakopravnosti med različnimi verstvi in nevero, tudi na vzgojnem področju. Da bi se ne dogajalo več to, kar si je lahko dovolil goriški katehet slovenskega rodu, ko je neverne označil za «duhovno pohabljen».

Sedaj moramo poudariti, da visok odstotek opredelitev nikakor ne pomeni, da bo verouk imel privilegiran položaj v šoli. Bo pač eden izmed predmetov, ki je neobvezen in samo na izbiro staršev ali dijakov samih. Kot določa konkordat, katoliška veroizpoved ne bo imela več odločilnega vpliva na celotni vzgojni sistem, kar pomeni, da reda iz verouka ne bodo več vpisovali v spričevala, pač pa jih bodo posredovali staršem v ločenih formularjih. Kateheti pa se ne bodo udeleževali redovalnih konferenc, saj ne morejo vplivati na celokupni rezultat dijakov, ki naprimer, ne hodijo k verouku.

Težko bo uvajanje verouka v otroških vrtcih, kjer ga doslej ni bilo in kamor sta ga Falcuccijska in škofovska konferenca naravnost vsilila. Najbrž ni naključje, da je največje število opredelitev proti verouku prav v vrtcih, saj je vsakomur jasno, kako otrok dojema vernost in vse, kar je s tem v zvezi. Otroci so v tistih letih najbolj občutljivi in gorje mu, ki bi si drznil diskriminacijo

ali kakršnokoli obliko poniževanja tistih malčkov, ki verouka ne bodo poslušali. Na to morajo biti starši zelo budni in tudi neizprosno strogi. Upamo pa, da bodo zadostno mero zrelosti in strpnosti dokazali predvsem vzgojitelji v naših vrtcih in šolah, tudi kateheti, ki stoje sedaj pred veliko in odgovorno nalogo: uresničiti obljubo, da bo pouk katoliške veroizpovedi sedaj res nekaj resnega in poglobljenega, ne pa vseobsegajoča ura moralke.

Šolska oblast in tudi starši bodo poklicani, da bdijo nad uresničevanjem načela o alternativnem pouku za deco, ki ne bo posečala verouka. Tem morajo biti zagotovljeni šolniki, ki bodo obvladali svojo snov, saj bodo morali podajati nove predmete splošne kulture, enakovredne duhovni globini verskega pouka. Improvizacija, kakršno ponuja klerikalna ministrica v Rimu, ni dopustna. Osebnostno sem bil vedno mnenja, da bi morali dijake poučevati zgodovine verstev s potrebnim kritičnim pristopom, pa tudi z globoko občutljivostjo za vlogo, ki jo ima krščanstvo v zgodovini Evrope in tudi našega naroda, pri čemer najbrž ne gre pozabiti, da smo bili v stiku tudi s pravoslavjem in islamom, da o luteranski reformi in Trubarju sploh ne zapravljamo besedi.

Še zadnja misel, namenjena katoličanom in katehetom. Najbolje bi bilo, če bi nihče ne pel zmagoslavja ob doseženih odstotkih, kajti zmagoslavje se kaj hitro spremeni v pirovo zmago. Kaj ti pomaga, da si dosegel 90% pri vpisu k verouku, če ti samo ena desetina mladih ljudi hodi v cerkev in k zakramentom? Ni to najboljši dokaz o razliki med navado, oportunitizmom, radovednostjo in ne vem še kaj... ter resničnim verskim čutenjem in življenjem. Tega pa verouk daje zelo malo, če ni zraven družine in občestva.

DAROVI IN PRISPEVKI

Ob poravnavi naročnine sta v sklad Dela prispevala tovariša Bogatec Viktor iz Križa L. 4.000 in Sedmak Eda, tudi iz Križa, L. 4.000. Tovari Škerk Alojz (Gigi) iz Trnovce prispeva 20.000 L. za Delo.

Ob 20. obletnici smrti dragega očeta in moža Rudija darujejo Vladi, Livia in Marija Wilhelm L. 100.000 v sklad Dela.

V spomin na pokojnega tovariša Blason Marija daruje ob njegovem rojstnem dnevu hčerka Sonja z družino L. 50.000 v sklad Dela.

Ob obletnici smrti sinov Iva in Rudija Pertot iz Nabrežine daruje mama Zofka L. 20.000 v sklad Dela.

Obvestilo

S to številko odhaja tudi Delo na dopust. Prihodnja številka bo izšla v mesecu septembru. Vsem bralcem in sodelavcem želimo prijeten oddih.

Uredništvo

Odnos do Južne Afrike

Zapadne države prisiljene pokazati svoj pravi obraz

ZDA, Anglija in evropske vlade stojijo pred odločitvijo glede sankcij proti rasistični vladi Južne Afrike: problemom, pri katerem visokodoneče besede enakopravnosti, svobode in bratstva (kdo se še spominja francoske revolucije?) s katerimi si desetkrat na dan polnijo usta, zahteva dejanje. Pri tem ne bodo pomagali dolgi govori polni važnih izrazov in diplomacije, s katerimi znajo tako lepo preko ekranov zmešati pojme volilcem. Stvar je preveč jasna, če jo je razumela svetovna javnost, tudi ameriška, ki razpolaga z njamodernejšim sistemom informiranja (beri manipuliranja javnega mnenja): če se proti južnoafriškemu režimu ne prevzamejo konkretne sankcije pade fasada «zapadnih de-

mokracij».

V drugih podobnih situacijah so se voditelji svetovnega neokolonialističnega sistema hitreje znašli: državni udari «demokratičnih» sil, ki naj bi «zaostale in nezrele» narode popeljali na pot parlamentarnega razvoja, so normalni v življenju nerazvitih dežel; ponekod uspe to tudi kar z volitvami (glej Filipine). Tokrat je pa preživeli režim premočan. Stvar je šla tako daleč, da je spravila v zadrego vse izkušene politike zahoda. In te dni smo priča vrsti smešnih manevrov, neumnih izgovorov in čakalnju, kakršnih že dolgo nismo videli.

Reaganova zamisel o črnem ambasadorju je bila res naivno-simpatičnodobra: prava škoda, da je Robert Brown

zapleten v umazane posle. Pa kaj, ko v ZDA nimajo nobenega drugega temnopoltega diplomata! Dejstvo, da je ta režim spravila v zagato južnoafriški režim in v smeh Afriški narodni kongres, zaradi česar ne samo da ni ulovila dve muhi na en mah, temveč bi skoraj spodila obe, seveda za Belo hišo ni pravi razlog za opustitev ideje. Pa tudi tretja muha, ameriški kongres sam, se ne da kar tako prinesiti okoli, ko ga niso prepričali resni argumenti: da bi sankcije v resnici prizadele bolj črnsko ljudstvo kot režim, ker bi skrčile število delovnih mest; da bi premočan pritisk samo še poostril stališča režima, medtem ko bi «diskreten» diplomatski pritisk omogočil pričetek dialoga; da bi prelom z ZDA potisnil Južno Afriko v interesno sfero Sovjetske zveze. In tako je Reaganova ideja ostala samo še naivna.

Na Angleškem se problemi ne rešujejo tako javno: kreganje med dvema ženskama se ne spodobi za angleško moralo. Vsak indiskreten glas nemudoma demantirajo. Toda gospa Thatcherjeva se je tokrat morda le preveč izpostavila, ko ima «na vesti» že vrsto tragičnih dogodkov, od stavk rudarjev v letih 83 in 84, do rasističnih izgrediv in krvavih spopadov v revnejših mestnih predelih lani, in do dovoljenja ameriški vojski, da z angleških tal napade Libijo. Verjetno se bo «prostovoljno» umaknila. In kraljica bo odbržala vodstvo ostankov kolonialnega imperija, Commonwealtha, skoraj 30 članic katerega se je jasno izreklo v prid sankcij. Poleg tega se v Angliji za prihodnje leto pripravljajo volitve in tudi konzervativna stranka si ne more dovoliti, da bi naprej podpirala osebo, ki ima proti javno mnenje.

Še najboljši zgled diplomatičnosti pa dajejo v teh dneh predstavniki drugih evropskih držav pri Evropski gospodarski skupnosti. Pred mesecem dni so poslali Bothi opomin, da se mora v roku treh mesecev «strezniti», sicer bodo... začeli razmišljati o možnosti prevzemanja konkretnih ukrepov; na sestanku zunanjih ministrov ta teden se stvari niso premaknile s te točke. Evropa čaka. Čaka, da se bo njen predstavnik Jeoffrey Howe srečal z Botho (kdo ve, da se zaradi njegovih lepih oči Botha ne bo spreobrnil?); čaka, da se razjasni položaj v Angliji.

Šele nato bo sprejela odločitev, v dogovoru z «ostalimi industrializiranimi državami», to se pravi predvsem ZDA, pa tudi Japonsko, ki nasprotuje vsaki sankciji. Evropa res vsaki dan dokazuje svojo neodvisnost!

Tatjana Čuk

Kljub neusmiljeni burji se je prejšnji teden pričel v Trstu pokrajinski festival komunističnega tiska, ki se nadaljuje do 4. avgusta.

Festival komunističnega tiska

TRŽAŠKA

Nadaljuje do 4. avgusta pokrajinski festival
8., 9. in 10. Prosek - Kontovel
od 8. do 12. Sv. Jakob
9., 10. in 11. Pradolongo
od 14. do 17. naselje Sv. Sergija in Šempolaj
od 21. do 24. Ferdinando
23., 24. in 25. Opčine
29., 30. in 31. Zgonik
30., 31. avgusta in 1. septembra Pradolongo
od 5. do 7. septembra Križ
od 6. do 17. septembra Sv. Jakob

GORIŠKA

Nadaljuje do 4. avgusta festival v Štarancanu
od 1. do 4. Fara
od 1. do 6. Zagraj
od 8. do 17. S. Canzian
od 13. do 18. Gradiška
od 14. do 18. Tržič (center)

Rasizem - sramota človeštva, ogroža tudi Evropo in Italijo

Obstaja nevarnost izbruhov rasizma v Evropi? To je vprašanje, na katerega so skušali odgovoriti člani posebne delovne skupine evropskega parlamenta, v kateri je bil aktivno prisoten tudi komunistični poslanec iz Trsta, Giorgio Rossetti in ki je predstavila rezultate svojega dela pred kratkim v Milanu. Na tej okrogli mizi je sodeloval tudi znani «lovec na naciste» Simon Wiesenthal, ki na Dunaju vodi posebno židovsko središče za zbiranje gradiva o vojnih zločinih.

Prav Wiesenthalu se je treba zahvaliti, če je na najbolj drastičen način povedal resnico, da nacizem še živi, ker so naciste v letih hladne vojne v glavnem rehabilitirali in vključili v «demokratske» stranke zahodnih držav. Wiesenthal tega izrecno ni poudaril, vendar ni tajnost, da je ta politika imela svoj navdih v divjem antikomunizmu prvih povojnih let. Rehabilitirani, «prečiščeni» nacisti so zatem zavzeli pomembne položaje v družbi in sedaj lahko usmerjajo javno mnenje, izhajajoč tudi iz preteklih izkušenj. Primer avstrijskega predsednika Waldheima je zato bolj obrobnega značaja in celo manj pomemben, saj je njegova preteklost skoraj znana. Bolj nevarni so tisti primeri ljudi, za katere ni mogoče trditi, da jim je bila dokazana nacistična preteklost, zato pa gojijo v svojem vsakdanjem delu, tudi sedaj, na pragu tretjega tisočletja, temeljne ideje nacizma. Med temi je vsekakor tudi rasizem, ki komaj čaka da pride na dan z vso svojo silo, že sedaj pa, od časa do časa, kaže svoje kremplje. Tega se zaveda demokratična mladina v Evropi, ki je dala pobudo za množično gibanje «SOS rasizem». V Franciji ima ta skupina že skoraj milijon članov, aktivna pa je tudi v Nemčiji, medtem ko se v Italiji še ni zakoreninila, najbrž zato, ker se Italijani še ne zavedajo, da imajo določen rasizem doma. «Italijani, dobri ljudje» je namreč stereotip, s katerim je uradna Italija skušala po vojni obiti nujnost kritične analize lastne preteklosti. Medtem ko je Nemčija doživela povojno katarzo in tudi določeno očiščenje, pa je italijansko samoopravičevanje omogočilo, naprimer, da se še danes diskutira v Trstu, kdo so «vojni zločinci» - fašisti ali partizani.

Rasizem je v Italiji prisoten, čeprav v specifičnih oblikah. Ne bomo takoj omenjali rasizma, kateremu smo priča tu pri nas, saj ga poznamo v vseh oblikah, v tisku in «kulturi». Najbrž je prav kulturni rasizem najhujši. To je rasizem zanikanja, rasizem tistega, ki ima sred-

stva spoznavanja družbene in kulturne stvarnosti, a miži pred obstojem drugega naroda, kot je slovenski.

Vendar so tudi druge oblike rasizma. Začnši s socialnim, ki se kaže v odnosu malomeščanov severne Italije do priseljenih delavcev z Juga. Nekdaj je bil ta odnos zelo dramatičen, sedaj pa ga postopoma nadomešča nov rasizem, odklonilni ali omalovaževalni odnos do priseljencev z one strani Sredozemlja. Razvoj italijanskega in evropskega gospodarstva temelji namreč tudi na lestvici socialnih slojev, na kateri se pojavlja sedaj tudi figura priseljenega delavca iz arabskih držav. Ta «zdomec» ima karakteristike, ki so jih imeli nekdanji italijanski, portugalski ali jugoslovanski delavci v severnoevropskih deželah: to je figura cenene delovne sile, ki je v glavnem brezpravna in opravlja nižje kvalificirana dela, medtem ko so boljše dela rezervirana za domačine.

Pravijo, da je že sedaj v zahodni Evropi skoraj 12 milijonov priseljencev iz Afrike in arabskih dežel, medtem ko je 20 milijonov mladih Evropejcev brez službe. To pa je eksplozivna zmes, ki lahko sproži nenadzorovane reakcije «lova za zdomci», katere ni težko obto-

žiti, da so «kradli delovna mesta domačinom», čeprav so sledili samo krutim tržnim zakonitostim kapitala in cene dela.

Rasizem se v Italiji kaže tudi v oblikah kulturne ravnodušnosti do problemov rasizma in nacionalizma. Indiferentnost do dogajanja v Južni Afriki ni samo cinizem zaradi velikih italijanskih interesov na tem delu afriške celine, pač pa kaže na pristop, ki lahko postane nevaren v bodočnosti, če se ravnodušje spremeni iz potencialnega v resnični rasizem in se obrne do domačih «tujcev», se pravi zdomcev ali manjšin.

Zato bi bil najbrž skrajini čas, ko naj se tudi v Italiji organizira gibanje «SOS rasizem», ki naj vključuje poleg komunistov, mladih in starih, tudi ostale demokrate, levičarje, kristjane. To je teren, na katerem je mogoče mnogo narediti, saj se strinjamo z zaključki milanskega srečanja, da je v Italiji potrebna močna vsedrjavna kampanja proti vsem oblikam diskriminacije. Najbrž bi res kazalo sestaviti kakšno «belo knjigo» o tem, kakšne so že danes diskriminacije, ki jim je povržen v Italiji «drugačen» človek, naj bo drugačnost v barvi kože, jeziku ali veri.

Stojan Spetič

Tudi festival Unità in Dela v Trebčah je motila močna burja, na lepo urejenem in zelo prijetnem novem prostoru za nogometnim igriščem se je pa vseeno zbralo lepo število ljudi, da so prisluhnili godbi «V. Parma» in ansamblu «Akordi». Žal so se pa, zaradi burje, morali napovedani razpravi o vprašanjih vzhodnega Krasa odpovedati.

Komunist

Na rob 13. kongresu ZKJ BIL JE KONGRES. IN NA KONGRESU...

Iz našega zornega kota

O diti z oblasti, toda ostati oblast! To ni preprosto. Za Zvezo komunistov Jugoslavije pa bi morala biti to dokončna ločitev od države ter prakse in pojmovanj državne partije na oblasti, šlo naj bi za prevzemanje dejanske vodilne idejno-politične vloge v družbi in v sistemu socialistične samoupravne demokracije. To pa spet ni možno, če zveza komunistov ni trdno inkorporirana v samo življenje, med ljudi in njihove probleme, v njihove interese, upanja in pobude. V naših razmerah gre pri tem za tako imenovano fronto subjektivnih socialističnih sil, torej za socialistično zvezo, vendar tisto dejansko socialistično zvezo, v kateri ljudje ne prejemajo zgolj po žličkah odmerjene politike oziroma »politike«, pač pa so njeni dejanski subjekt in nosilci.

To smo slišali že sto in stokrat! Res: sto in stokrat slišali, a sto in stoinkrat pozabili. In smo tako vsakokrat izničili tvorno idejo, pobudo in interes samoupravno organiziranih ljudi – tako komunistov kot nekomunistov, spreminjajoč SZDL v rezervno moč partije, kar pa v praksi preprosto ni in ne sme biti.

Kdo ve kolikerkoli je ZKJ v eno svojih resolucij zapisala, da šteje demokratizacijo, razvijanje in uveljavljanje socialistične zveze kot temeljno strateško vprašanje, kar zadeva razvoj političnega sistema socialističnega samoupravljanja ter izvajanja lastne vloge v tem sistemu. Zato bo, kot poudarja tudi tokrat (v eni izmed osnovnih resolucij 13. kongresa), »posebno pozornost posvečala graditvi demokratičnih odnosov in vsebine dela SZDL, ki bdi kar najbolj na široko odprta za napredne pobude in akcije socialistično usmerjenih delovnih ljudi in občanov, pri čemer bo odpravljala sestavine stare prakse in zavesti, ki zvezo komunistov tudi še danes potiskajo v sektaštvo in osamo glede na njeno razredno in socialno bazo«. Nekaj podobnega je bilo zapisano tudi na 12. in na 11. in še kakem kongresu jugoslovanske partije.

Bilo je zapisano in že na samem startu pozabljeno!

Medtem (v času med kongresi) pa so se različni (partijski) forumi in posamezniki pridušali, da bodo na dnevni red postavili vprašanje, ki zadeva delovanje socialistične zveze kot fronte v sistemu, in predvsem vprašanje o tem, kako deluje v njenem okviru sama zveza komunistov. Toda vsakokrat je ostalo samo pri

tem: nič dlje niso prišli od ugotovitev, da komunisti v SZDL ne delajo oziroma »nočejo delati« in da to delo podcenjujejo, ga ne marajo, ga štejejo za manjvredno in pri tem celo sektašijo... Sodbe te vrste se vrstijo, ne da bi se spuščali v bistvo ter si odgovarjali na vprašanje, zakaj je tako. Je mar odgovor skrit v ugotovitvi, ki je bila izrečena tudi na kongresu, češ da naši zavesti in našemu praktičnemu ravnanju še vedno kraljuje prepričanje o ZK, ki bodi oblast, fronta pa je zgolj nekakšna iluzija, ali pa prepričanje, da je socialistična zveza partiji le nekakšen partner, dvojčica ali konkurentka, ki bi si z njo rada delila to in takšno oblast? Kot da nam zadostuje tičanje ob robu tako zarisane črno-bele sheme, ki sama po sebi ne pomeni ničesar.

Žal je bilo kar zadeva komuniste in SZDL, tako vse prevečkrat tudi na 13. kongresu ZKJ. Citirani del resolucije so delegati enoglasno sprejeli, ostal pa je vtis, da je bilo o tej ključni temi delovanja političnega sistema izza kongresnih mikrofonov le malo besed, pa še te so zvene obrobno in deklarativno. Nekoliko določneje so o tem spregovorili le politični profesionalci v SZDL. V obdobju med kongresoma je prišlo tudi do tega, da se je ta tema zgubila celo z obrobja aktivnosti prejšnjega centralnega komi-

njemu centralnemu komiteju. Da mu bo pri roki, če bo utegnil...

Vmes je tudi nekakšen čuden paradoks, nekakšna trma ali kaj... Česa vsega partija ne počne socialistični zvezli Ignorira jo, se ji izogiba, jo nadleguje, jo sili, naj bo ubogljiva in uporna hkrati, jo nateza na Prokrustovo posteljo, ona pa živi in se prenavlja. Živi, čeprav je tu pa tam podobna generalu brez vojske, na splet forumov, ki nima opore v množicah. Živi, ker jo ljudje potrebujejo, ker jo hranijo in branijo življenje in ljudje v tem življenju. Ne uniči je niti dejstvo, da je geslo »zaupanje v ljudi«, »skupaj z ljudmi« in kar je podobnega karseda obrabljeno.

Nesporno je, da v ljudeh pobude so, vendar to v zvezi komunistov ne najde pravega odmeva. Še vse premočna je težnja, da bi zveza komunistov delovala izključno sama zase, po nekakšni skrajšani in menda učinkovitejši poti. Prav v tem pa tičijo nepremagane sestavine partije na oblasti: zveza komunistov deluje direktivno, izdaja proklamacije in sklepe, življenje pa tega ne prenese. Partija ne sme trditi, da se z vsemi močmi bojuje za socialistično samoupravno demokracijo, če deluje v socialistični zvezi zgolj deklarativno, dejansko pa je vpeta v državno strukturo in centre ekonomske moči.

In še nekaj: na tem kongresu je bilo bolj jasno kot kdajkoli doslej povedano, da ljudem ni do (praznih) sestankov in (jalovih) razprav, pač pa do akcije, čeprav še vedno de facto bolj zaupamo sejam in njihovemu številu kot ljudem. Toda vodenje akcije zahteva neobremene in agilne ljudi, zahteva moč zgle-da, zgled komunistov. Zatorej mora imeti tudi zveza komunistov več posluha za pobude in kritiko, ki jo izrekajo ljudje, za njihovo ustvarjalnost in predvsem za njihove akcije. Ta ustvarjalnost in te akcije naj nehalo biti »njihovi« ali nekogaršnji, postajati morajo naši, skupni in združeni. Brez tega ostaja – nezadostno obveščena ali napol obveščena – tudi SZDL gluha in slepa za konkretno dogajanje ter brez moči, da bi se sama uveljavila kot dejavnik v politiki.

Mar naj začno ljudje pošiljati tiralice ali pisati kolkovane prošnje »nobel« komunistom, da bodo prišli v socialistično zvezo ter se pridružili akcijam, ali pa se jih lotili?

DRAGAN BARTOLOVIĆ

Bil je kongres in na kongresu so štiri dni govorili in sklepali o vseh ključnih vprašanjih našega nadaljnega razvoja. Tem je bilo na pretek. Novinarje in strokovnjake s posameznih področij analiza ter sumiranje rezultatov kongresa, kar zadeva segmente celokupnega družbenoekonomskega in političnega življenja, zatorej šele čakata. Naši avtorji se ozirajo na nekatere teh segmentov »iz našega zornega kota«.

teja. Ta CK ZKJ edinole te teme »ni utegnil« uvrstiti na dnevni red, čeprav je napovedoval razpravo o »Uresničevanju vloge ZKJ v fronti organiziranih socialističnih sil«. Štafetno palico je predal sedanjemu političnemu vodstvu ter seda-

Šport: o čem in kako pisati

Bliža se koncu prva sezona rednega športnega poročanja v «Delu». Športna stran je začela in se nadaljevala s koraj polno paro vse do pred kratkim.

V zadnjih tednih so se postopoma ustavila nogometna, košarkarska in odbojgarska prvenstva in resnici na ljubo je postalo težko napolniti stran z dovolj zanimivim čtivom.

Prav v tem suhem obdobju je prišla na dan prvotna želja, da bi se v Delu pisalo več o problemih domačega športa in manj o dogodkih. Glede aktualnosti vesti je seveda uspeh «Dela» zelo vprašljiv, ker list izhaja vsaka dva tedna in vrhu tega še v petkih, ko je večina vesti stara že skoraj cel teden.

Veliko bi se lahko pisalo o problemih, list pa nosi na naslovni strani obvezujoč podnaslov partijskega glasila. Kar je v njem napisanega bi moralo nekako odražati tudi stališča politične sile, ki list izdaja.

Če pišemo o голу Košute na tekmi Krasa ali o metanju kopja Martine Gherlani ne moremo bistveno načeti ničesar ker opisujemo čiste dogodke. Obratno pa bi pisanje o kateremkoli problemu lahko sprožilo upravičene kritike.

Zakaj?

Mnenje pisca je, da se KPI za šport (doma in v državi) sploh ne briga. Razni zakonski predlogi niso v bistvu nobena pomoč. V domačih športnih kolektivih je glede na zemljepisno razmeščenost in na vaške tradicije v vrstah športnih društev včasih zelo veliko volivcev KPI, ki pa morajo delovati povsem iz-

ven svoje ideologije, brez vsakršnega teoretskega kritja partije in včasih celo v nasprotju z načeli, ki bi bili za marksisista normalni. Zavedanost svoje ideologije pomeni za marsikaterega športnega delavca včasih hudo razočaranje ob zavesti, da je v celoti prepuščen samemu sebi in da pride vsedržavna zveza ARCI-UISP prav le ko je treba odpirati društveni bar, ker je sicer s svojimi oddelki za lovce, ribiče in «gay» povsem neuporabna ko gre za tekmovalni šport.

Od naših bralcev bi si želeli napotkov za nadaljno pisanje, odkrili bi radi njihove želje in radi bi tudi objavili njihova mnenja k raznim dogodkom domačega in mednarodnega športa.

Seveda bi se morali za šport bolj živo zanimati tudi tisti «na vrhu».

Pišite nam!

Bruno Križman

Mnenje nešportnika

Upam, da mi tovariš Bruno in predvsem bralci ne bodo zamerili, če v isti številki objavljam tudi neke vrste odgovor na njegove poglede, ki je pa čisto moje osebno mnenje, torej del tiste izmenjave mnenj, o kateri govori v svojem članku.

Najprej moram povedati, da sem športni antitalent. To mi ni v ponos, nasprotno, zelo mi je žal, da se nisem ob pravem času vključila v športno dejavnost, toda živela sem v okolju, ki mi tega ni omogočilo in morda tudi zato vidim stvari drugače kot Križman. Vsee-

no (in verjetno tudi zaradi tega) sem pa prepričana, da je šport ali telesna kultura važen element življenja, predvsem za mlade, iz razlogov, ki so vsem dobro znani: zdravje, sprostitiv, socializacija, za nas še narodnostni element, itd.

Zaradi nepoznavanja organiziranega športa se ne morem vključevati v razpravo o tej temi. Želim pa povedati svoje mnenje o zavzetosti partije na tem področju.

Kot navaja Križman, so zelo številni športni delavci tudi člani KPI. Zakaj bi «morali delovati (kot športniki) povsem izven svoje ideologije» ali «celo v nasprotju z načeli» mi pa nikakor ni jasno. Tisti «na vrhu» ne dajejo navodil? Smo morda komunisti zato, ker sledimo navodilom partijskega vodstva? Osebnostno spuščam pri branju Unità kar lepo število strani športa, zaradi česar ne morem vedeti če in kakšna «navodila» vsebujejo. Mislim pa, da se morajo tovariši, ki so prišli «na vrh» partije za to zahvaliti edino svoji sposobnosti in predvsem energiji in času, ki so ga žrtvovali za delo v partiji, vsak na področju, ki ga najbolj zanima. Zakaj od številnih športnikov ni nikomur uspelo (seveda če je to res, kar ne vem), da bi vprašanja športa porinil med vsa druga vprašanja, s katerimi se partija ukvarja (in s tem sebe «na vrh» za vprašanje športa), je seveda odprto vprašanje. In prepričana sem, da je partija dovolj demokratična in odprta organizacija, da se v njej tudi o tem lahko razpravlja. Seveda zahteva takšna razprava zavzetost in čas, medtem ko ji ugotavljanje, da «smo prepuščeni sami sebi» bolj malo prispeva.

Da zakonski predlogi niso nobena pomoč se mi tudi zdi preveč poenostavljena trditev. Prvič, ker zakonski predlog ni «prosti spis», ampak sloni na dolgih analizah in pripravljanih delih številnih zainteresiranih (posebno še tako širok in razčlenjen predlog, kot je tisti, ki je bil predložen v poslanski zbornici 4.7.1984); drugič, ker je edini način za konkretno reševanje odprtih vprašanj, saj dokler niso zakonsko rešeni problemi kot je finansiranje športnih dejavnosti, vključevanje športnih objektov v urbanistične načrte, krepitev športnih dejavnosti v okviru šole, itd., je ustvarjanje neke športne politike skoraj nemogoče, saj sloni edino na dobri volji in požrtvovalnosti posameznikov, ki v reševanju milijona majhnih in velikih organizacijskih problemov izgubijo največji del svojih energij in časa.

Povsem se pa strinjam z zaključnim vabilom, da bi se bralci oglašali v Delu, in to ne le v zvezi s športom, temveč glede vseh težkih vprašanj, ki jih moramo dnevno reševati.

Tatjana Čuk

Koledar pokrajinskega praznika «Unità» in «Dela»

Sobota 26. julija

- ob 19.30: *srečanje v kavarni* «REVIZIJA DRŽAVNEGA ENERGETSKEGA NAČRTA (P.E.N.) IN REFERENDUMI O JEDRSKI ENERGIJI», sodeluje poslanec **ANTONINO CUFFARO**, odgovorni za znanstveno raziskovanje pri osrednjem vodstvu KPI
- ob 21.00: nastop folklorne skupine «AGIMI» iz Prizrena (Kosovo-SFRJ)

Nedelja 27. julija

- ob 21.00: večer «disko» glasbe s skupino «FIGHT»

Ponedeljek 28. julija

- ob 19.30: *srečanje v kavarni* «VOJNE ZVEZD IN ZNANSTVENA SKUPNOST» - prof. **DESHDEEP SHADEV**, iz Centra za teoretsko fiziko, predstavlja svoje poglede
- ob 21.00: nastop skupine «EST-NORD-EST»

Torek, 29. julija

- ob 19.30: *srečanje v kavarni* «ŠTUDIJ MORJA V TRSTU»
- ob 21.00: koncert jazz - glasbe s skupino «PALUMBO BLUES BAND»

Sreda 30. julija

- ob 19.30: *srečanje v kavarni* Posadka zelene ladje, ki je v organizaciji Lige za okolje in Espresso preplula italijanska morja, predstavlja svoje izkušnje
- ob 21.00: koncert ALFREDA LACOSEGLIAZA

Četrtek 31. julija

- ob 19.30: *srečanje v kavarni* **ALDO RUPEL** in **STELIO SPADARO** predstavita revijo «Il Territorio» št. 16/17, ki je posvečena slovenski prisotnosti in kulturi v deželni družbi
- ob 21.00: nastopa skupina «POMLAD»

Petek 1. avgusta

- ob 19.30: *srečanje v kavarni* «**STEFANO BENNI** PREDSTAVLJA SVOJO KNJIGO»
- ob 21.00: koncert skupine «VEEMA»

Sobota 2. avgusta

- ob 19.30: poziv proti APARTHEIDU - manifestacija s sodelovanjem **BENNIJA NATE**, ki zastopa v Italiji Afriški narodni kongres
- ob 21.00: koncert ANGELA BAIGUERE

Nedelja 3. avgusta

- ob 19.30: *zaključni politični shod*
- ob 21.00: koncert operetne glasbe z mestno godbo «G. VERDI», dirigent Lidiano AZZOPARDO

Ponedeljek 4. avgusta

- ob 21.00: koncert «WITZ ORCHESTRA»

Letos je repentaborska sekcija KPI prvič organizirala festival tiska in kot nalašč je poletje «šlo na dopust». Kot vidimo na zgornji sliki je pa pobuda vseeno privabila številno občinstvo in tudi z žara se je kar lepo kadilo. Repentaborskim tovarišem lahko nedvomno čestitamo.

Pokrajinskega festivala se je udeležil tudi Sergio Staino, ki je številnim oboževalcem Bobo-ta spregovoril o svoji stvaritvi. Naj omenimo, da je karikatura osnovana na Stainovi resnični družini.

V okviru pokrajinskega praznika tiska ima ZKMI svoj prostor, bar «da Giulio», kjer je prvi dan potekala razprava o vojaški službi s vsedravnim tajnikom ZKMI Folenom.